„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
за годину 35 дин. на пола године 17½ дин на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 178. У Новом Саду у петак 15. (27.) новембра 1885. ГОДИНА XX.

ЗАШТО ЈЕ СРПСКА ВОЈСКА ПОТИСНУТА?

Што неће нико, казаћемо ми. . .

Они, који су вешти рату и биткама, писаће пуно о том, зашто је српска војска потиснута. Износиће пред нас неке стратегијске, тактичке и свакојаке узроке, којима ми ни имена не знамо. Не омаловажавамо ми то. Добар војсковођа, добра памет, добар положај, добро оружје, много важи.

Но има нешто, што важи још више. Поуздане књиге казују нам, да добри генерали, силна војска, па и најбоље оружје, пада и пропада, кад у војсци нема одушевљења. А српску војску нису потисли ни бугарски добри генерали; ни надмоћно оружје, па ни множина бораца Српска војска је уступила, јер није имала одушевљења за овај рат.

Дошло је време, да једаред признамо истину. Ко је водио овај несретни рат? Водила га омражена српска влада, водио га је необљубљени српски краљ. Они, које народ у Србији није волео, они, којима народ у Србији није веровао, затражише од српског народа — крв. То је већ по себи опасно.

Но да манемо то. У ванредним, тешким, судбоносним приликама, уме народ да заборави, па некада и да опрости. Ал шта је урадила српска влада? Чак у оном свечаном часу, кад је кретала војску на границу, облагала је, изиграла је, преварила је народ. Преварила је узданицу народа, преварила је народну скупштину и измамила од ње новаца за ослобођење — Косова. Тада се одје,ном окрете према — Бугарској.

Грех нека падне на оно српско новинарство; грех нека падне на оне политичаре у Србији, који се не макоше, који не покушаше, да кажу истину. Народ у Србији није одобравао рат против Бугарске; народ је у Србији имао сувише мука и невоља на своме дому, а да му беше до тога, да без најогромнијих разлога, нападне на Бугаре. А тих неодољивих разлога није било Београдски шпијони и кукавни политичари, које је застрашила Гарашанинова обест, почеше да одобравају рат. Несвесна српска штампа поче да повлађује, поче да износи лажи, како је народ у Србији листом одушевљен. Јадно му одушевљење . . . Та зар кад Гарашанин хоће да учини глупост, ми сви морамо да вичемо: „тако је“, и то само зато, што је и он Србин?

Дакле презрена влада и необљубљени краљ, почеше на своју песницу рат, кога народ није ни у души одобравао, рат. за кога се српски војник није могао да одушеви. Та српски устав прописује, да о рату и миру решава велика народна скупштина. Па зашто не сазваше у Србији велику народну скупштину и не питаше је: „Одобравали рат против Бугарске?“ Не учинише, јер не смедоше. Не учинише, јер народ не би на то пристао.

Било је и до сад освојачких ратова. Ал ко хоће да помишља на такве ратове, тај мора да има велику стајаћу војску, војску, која је годинама лежала по касарнама, војску, која је постала машина, па кад јој заповедиш да иде, она иде, а кад јој кажеш: стој, она стане. Србија нема такве војске. У Србији ратује народ, а народ се бије само онда, кад му грози опасност, народ се бије онда, кад он сам увиђа, да то треба да буде. А народ у Србији није то увидео.

И поче се војна на Бугаре. Бугари су вазда били мек народ. О њима се знало да су добре бостанџије, који уму добро да саде купус и сеју кромпир. О ратним особинама Бугара имао је цео свет рђаво мњење. Знало се, да Бугари немају ни добре војничке опреме, ни добрих пушака, ни офисира, па ни огромне војске. И тада се мислило, да ће Србија лако свршити с њима.

Првих дана је ишло доста лако; јер на граници мало беше силе бугарске. И да је тако лако ишло до краја, српска војска би и без одушевљења ушла у Софију. Али се одједном промени ствар. Српска влада, кад је већ налепила, у место да се задовољи заузећем пограничких округа, она се крену право на Софију; она се крену, да бугарски народ заједе до срца, да га понизи до крајности, да му узме престоницу. У таквим приликама: „голуб би се потигрити морао.“

У бугарским редовима наста не одушевљење, него очајање. Подиже се велико и мало да брани огњиште, подиже се сваки да умре, кад му се не даде живити. Бугарин, онај вековни роб, осетио је кроз последњих неколико година, шта је то слобода, и он се диже, пре да изгуби главу, но да се даде и опет понизити.

Храбра српска војска виде се одједном пред силним тешкоћама, пред огорченим непријатељем. И магла, и ветар, и студен, и снег, и глад, и огорчен непријатељ изађоше српској војсци на сусрет. Србин је показао, показао у овом веку небројено пута, да он то уме да савлада. Србин је то јуначки савладао, кад се борио за своју слободу под Карађорђем; Србин је то савладао кад се борио за своју слободу под Милошем, Србин је то показао 1876. год. кад се борио за ослобођење своје браће и кад га силна војска Абдул Керима не могаде месецима потиснути. А шта да речемо за 1877. год. У сред најљуће зиме, каква се не памти, продирали су храбри српски војници, ослобађајући своју браћу. И тада и није било ове опреме и згоде какве данас има, али је било нечега што више значи, било је у грудима сваког српског војника одушевљења, било је уверења, да се бори за свету ствар. Данас тога одушевљења и уверења у редовима српске војске није било, данас се Србин борио тешким срцем и без воље, а уступио је од онога, што му не беше мило, одступио је од онога, зашто се није могао да загреје. Ето, то је по нашем мишљењу најјачи разлог: зашто је одступила српска војска.

Нами се стежу груди, што је морало дотле доћи . . . Ал дабогме, кад манит и обестан човек учини глупост, те баци н. пр камен у море, ни стотину паметних то не изваде.

Међутим положај Србије није у овом тренутку толико тежак, колико — срамам. Нас боле, што је званична Србија учинила небратско и несловенско дело; нас боле, што се данас цело Словенство отуђује од нас, боле нас што се од нас отуђује цео слободоуман свет . . . Вара се Аустро-Угарска ако мисли, да ће Србија требати њене помоћи. Вара се бугарски кнез, да ће он преговарати о примирју на српском земљишту.

Српски војник је ишао без воље и одушевљења у Бугарску, та њему није било до Софије, но му се врзе по глави како ће да стаман и своје рођено зло у — Србији Ал стане ли ногом на српску земљу ма ко, онда ће се променити положај. Србин је умео вазда да брани кућу и огњиште, а покуша ли кнез Александар, занешен победом, да уђе у Србију, он неће више познати српске војнике; он неће веровати, да је то она иста војска, која је уступила пред Сливницом. На српском огњишту наићи ће Бугари — Србе; на српској земљи бориће се народ; — борбу пред Сливницом водише одушевљено само влада и — краљ.

Три дана су разносили брзојави вест, да ће последњом битком на Сливници управљати краљ. Боље да није. Ал кад је већ дошло до те неодушевљене борбе, а под немилим војсковођом; кад је дошло после до одступања . . . и последња искра частољубља требала се пробудити у краљу; он један, он и Гарашанин, који је стајао уз њега нису требали, нису смели одступати . . . .

Но сад је већ свршено. Само да кажемо још ово: Прва чета бугарских војника која продире у Србију, треба на оном месту да нађе виновнике овог несретног рата, треба да нађе и српског краља, где се на српској земљи бори оним истим частољубљем, којим се борио Александар на бугарској земљи. Онда ће значити: „Напред краљу, напред Гарашанине, јер бежања у Београд — нема!“ J. T.

КОРПАРСКЕ ШКОЛЕ.

Митровица, у новембру.

Већ од више година чују се тужбе у нашим отменијим круговима, да је нужно отворити у Митровици завод за више женско образовање и васпитање. Овдашња мала реалка има сасвим други правац у настави и васпитању, него што грађанки будућој жени, матери и господарици треба. То је управо разлог, да наша женска младеж слабо и полази тај завод, осим оних, који се желе посветити каквом звању.

Данас, у деветнаестом веку, захтева се, да грађанке имају нешто више знања и васпитања, него што то пружа основна школа. За то је мисао многих овдашњих грађана да се овде отвори виша девојачка школа, врло добра.

Но до данас се за више образовање и васпитање наше женске младежи није ништа учинило од стране нашег грађанства, него је наша земаљска влада у Загребу овог месеца отворила у Митровици „корпарску школу.“

Ми нисмо противници те школе, него смо узели, да је проучимо и изнесемо по свом убеђењу корист и будућност њезину.

Како смо из разних отписа и позива на грађанство могли се уверити, прима се у ту школу младеж, која је навршила 14 година и свршила основну школу. Предавања се држе 7 сати на дан и то од 8—12 до подне, и од подне од 3—6 сати. Наука је обвезна и траје 2 године.

Чујемо, да се до данас уписало само неколико девојчица са пијаце наше а да нема ни једнога мушкарца. Ми мислимо, да се

ЛИСТАК.

ЈОСИФ АРФОНИСТА.

Од Јана Неруде.

1848. године добивали смо ретко, само изузетно, задатак. Наш професор, који је по тадањем реду све предмете предавао, а само један добро испекао, био је пре свега математичар, за тим природњак, а напослетку још и врло речит политичар. Тако се дешавало, да смо у већини студија врло слабо напредовали; часови математички пропадали су нам, јер његово начело беше: ко није рођен за математичара, том не вреди ништа, па ма му колико говорио о њој. У латинском нисмо за време целог семестра прочитали ни прве капуте (главе) „Германије“, додате нашој крестоматији, где Тацит описује старо-немачку Флору; на задатак би увек заборавио, а кад-год би га који од нас запитао штогод, он се онда у политику упустио. Али бивало је кадгод, као што је горе споменуто, да нам није задатак опростио.

Било је то једног дивног мајског дана после подне, кад сам се страшно бочио са задаћом, превођењем са немачког на латински.

Моји другови већ су ме чекали, јер је требало, да се одрже велика војничка вежбања. Стајао сам као на жеравици код гласовира, који ми је уједно и место писаћег стола био, жица мога стрпљења претила је, да ће пући, а ја а пензумом још никако да будем готов. Зловољно скочим на послетку, отворим широм врата од собе и станем прислушкивати . . . Из гостионице преко пута допирао је глас арфе и промукло певање.

Е, хвала богу, избавих се из невоље! Пензум у руку, па брже боље тамо преко улице без капута и капе. То сам слободно могао учинити, јер сам био код старог суседа још од малена као и код куће.

У гостионици беше само неколико гостију и то само за једним столом. За другим столом седео је брадати арфониста Јосиф.

„А гле, ево вам жапца,“ повиче Јосиф и заврши свирку са силним акордом.

„Ваљда опет штогод не иде, а?“

„Та то је срамота — ђак мајчин, а овамо мора да пита арфонисту!“ ругао се неко.

„Али и г. Јосиф био је некад ђак“ бранио сам се осрамоћен.

„Али, дете моје, ја сам увек све сам правио. У осталом мани их, нека брбљају, те телеће главе! Сами нису ништа учили, а и не решпектују никога, који штогод разуме. Могао бих им лако цело после подне певати и причати — али дал' и једанпут поштено плате?!“

„Та то је већ преко јего! Певај још или приповедај штогод, а новци ти већ не фале!“

„Сад ме се оканите, хоћу мира, морам жапца из глиба избавити, јер у блату ће и остати, а неће хтети да се сам напреже. Тада ћу вам штогод певати, и затим приповедати. Баш читам неку врло лепу немачку књигу, већ је сва отрцана и стара, не би могао човек веровати, шта све има у њој. Али чућете већ.“ И узме мој пензум и стане писати оловком на другој страни.

Јосиф арфониста беше особити човек. Нико не знађаше о њему и његовом пореклу ни једне речи казати. Становао је у Ујезду, и по речима његове газдарице, није имао поред све своје лепе заслуге ништа, до гомилу књига, које не вреде ни по луле дувана, и два лепа капута, које никад није облачио. Шта ваше, од прилике пре недељу дана, као што вели газдарица му, наручио је себи и црни фрак, црне чакшире и бели прислук, сам би га бог знао, зашто! Гостионичари су га волели, јер гдегод је сео, тамо су људи све врвели за њим. Певао им је песме, које они нису никад чули, приповедао им је приповетке, при којима мал не поклицаваху. Приповетке је вадио, као што је и сам признавао, из немачких књига, а видио сам га и ја, кад их је читао. Ове су приповетке биле врло лепе, као да су из живота цртане и многи слушалац могао је себе погледати у једн м или другом јунаку приповетке. Приповетке из ових немачких књига умео је он врло вешто да приповеда. А што се рукописа тиче, ту му се није могло лако пара наћи; о том се могао свако уверити, когод га је замолио, да му штогод напише. Само молбенице никад није хтео конципирати. „Та и онако вам та велика господа ништа не дају,“ говорио је обично, „немојте се разметати, јер се за бамбадава само пискара.“

Нико живи није ништа сигурно знао о њему, па и доцније нисам ни ја ни речи дознао, чак ни имена му. И за мене је остао он тајна појава, али ћу га се целог свог живота сећати као особито занимљивог и поетичног човека.

Арфониста је радио латински задатак. Ја сам превртао још непрестано смућен, неколико бројева „Вечерњег листа“, који су пред њим лежали и узмем за тим немачку књигу, из које је обећао, да ће својим суседима приповедати. Наслов јој је био — „Herbstblumine“ — од Жан Пола. Наравно, да тада још нисам знао за ту књигу. На страни, коју сам баш отворио, беше једно место оловком подвучено. Ја сам читао:

„Зар треба боље да буде ђенију кога добро не познају савременици му, него удаљеним сувцима? Тек вековима касније могу се ова видети . . . јер за пут њихових зракова к земљи треба врло много времена.“ И не знајући зашто, узмем оловку и забележим себи тај наслов и цитат.

„Разумеш-ли ти смисао од овога, што си ту записао, жапче?“ И црно, тамно, већ уморно око арфонистово мерећи погледало ме је. „Ако не разумеш — још боље, другима је штете нанело, што су то разумели! — Ево ти пензум па трчи на лоптање!“

Баци ми пензум, удари у жице и удеси промуклим, непријатним гласом лепу песму:

„Већ опет нова песма!“ повиче неко храпавим гласом. — Али, што јесте, јесте. Јосиф је знао сијасет таквих, лепих моравских и словачких песама, све је нове и нове учио, и најрадије их певао. Ја напишем ову песму за њим, а он ме запита: „Зар теби није при том, као кад би дисао а грло ти се стезало? Та још си ти жабац и не разумеш ме!“.

* * *

О Духовима била је велика жега. Жестоко сунце пуштало је топлоту на сјајни Праг, ваздух беше загушљив, врућина несносна, тако, да се од страшне припеке све у зноју купало.

Мала Ттрана беше мирна, мртва, непомична, као да се бојала, да из свог рођеног сена изиђе, као да ју је страх обузео, да ће и најмањим покретом несносну запару још повећати. Улице беху готово сасвим празне, и неколицина оних, који су ишли улицама, милили су лагано и тромо, а сваком хладу се од срца

том корпарском школом ишло за тим, да се у народу подигне кућевни обрт, да се нашем сељаку и занатлији у оно доба, кад престану његови пољски радови, пружи извор новој заслузи, да тако не дангуби и проводи зиму у беспослици, већ да зарађује ако не за продају, а оно бар за своју личну потребу. Та мисао је свакако племенита и препоруке вредна, а особито за оне крајеве, где је народ сиромашан те нема доста посла лети и зими око свога добра.

Наш град како дознајемо, даје за ту школу просторије, материјал и плаћа учитеља, а влада даје алат.

Па какву будућност имају ђаци те школе после две године кад сврше течај корпарски?

То је најглавније питање. Ми мислимо, да ту нема других изгледа, него бити изучени корпар и корпарица, те плести просте и фине корпе, па их износити на пијацу и возити од вашара до вашара, или ко неће то, тај може и забаве ради учити. Ту може бити говора дакле само о привреди и забави Ко учи плести корпе привреде ради, те мисли ту своје живљење наћи, тај ће одмах другачије судити, чим се запита: 1. Колико ће бити у Митровици корпара кроз две и више година? 2. Како живе садашња два само корпара у Митровици, и шта су стекли с корпама? 3. Колико се прода финијих корпица на годину у дућану?

Забаве ради мислимо, да могу чинити само капиталисте, а не сиромашнија класа, јер учити две године корпе плести за забаву, то би била скупа забава, скупа готово као и музика.

Корпарска школа може дакле пружати само нузгредне заслуге а нипошто главне, те може користити само ономе, који има већ једно занимање, а то на првом месту, као што смо већ поменули, нашем сељаку и мајстору. Што се тиче женских да полазе корпарску школу, ту видимо врло малу корист Кад ступи девојчица у ту школу мора бити стара 14 год. Кад после две године сврши корпарство онда је 16 год стара. Наш народ каже, да девојка од 16 год. долази на полицу, т ј. удавача је. Сви знамо, да је удавачи нужно знати кућевне послове, затим шити, кројити и друге женске ручне радње, које су јој потребне као будућој матери и господарици. Ићи дакле учити правити корпе, а тим заостати и напустити послове оне, без којих се у нашим приликама не да помислити жена и добра газдарица мислимо, да није добр . Данас се труди свака мати, да доде ако не „мираза“ својој ћери, оно бар солидно знање и „лепе руке“ које су у стању и без новаца усрећити мужа и обитељ.

Можда ће ко казати, па зар плетење лепих корпица нису „лепе руке“? Јесу. Али морамо признати, да обитељ, муж и деца нужније требају, да им мати знаде, скројити и сашити кошуљу, реклу хаљиницу, оплести чарапе, зготовити ручак и т. д. него само оплести „лепу корпицу“, јер једну корпицу имају двадесет година, а готовљење одеће и крпити то требају сваки дан.

Знамо, да кућевно девојче до подне спрема у кући и помаже готовити ручак, а после подне вежба се у ручним радњама Кад дакле да плете корпе?

Нашим разлагањем хоћемо то да докажемо, да ако се већ претпоставља и плетење корпа да има своју корист, то нека се уведе правило, да се примају само мушка младеж. а женска у изванредном само случају. А кад се већ хоће и за девојчице, да нешто чини, што је врло лепо и племенито, то нека се за исте отвори онакова школа. од које ће богато и сирото имати директне користи и хасне за цео свој живот. Мислимо, да се отвори практични женски течај, са две године, где би се училе девојчице кројити, шити на машини и руци, затим плетење, чипкање, вез и у опће ручни рад. Дедерте покушајте такову школу отворити, па да видите што ће онда родитељи казати и колико ће деце бити у тој школи. Ни такова школа не би град стојала више него што стоји корпарска. По нашем мњењу, које ћемо у своје време саопћити дало би се удесити и мањим трошком. Таковом школом мислимо да би више усрећили наше матере и девојчице него са корпарском. **Х.**

Српско-бугарски рат.

Вести са бојног поља.

„Ратна срећа“ прешла је сасвим у стан Бугара. После жестоке битке 10. и 11. септембра, где је долазило до бајонета, српска главна војска напустила је положаје код Сливнице и Драгомана, те се повукла преко Цариброда, до саме српске границе. Усљед ове ратне несреће, која је задесила главну војску, морало се и друго одељење српске војске повући из Перника преко Извора, чак до Трна, па можда и даље. У опште се не зна, где је у овај мах српска војска, али ће по свој прилици бити негде на самој граници, ако не чак у Србији. Но једно одељење тимочке дивизије стоји на сваки начин још пред Видином, јер се у Румунији чују топови из околине Видинске, а има брзојава који тврде, да Видин горе.

Колико се данас види, борба код Сливнице, која се водила 5. 6. и 7. нов. испала је по Србе горе, но што се у први мах мислило. Још онда су Срби били потиснути из својих положаја, тако да је друм између Сливнице и Цариброда допао делимице у бугарске руке. Бугари тврде, да су 9. нов заузели били и Брезник и тако су дошли Србима о бок. Српска војска се међутим у свом новом положају ушанчила, и 10. нов. нису више нападали Срби но Бугари. Кад је већ почео да пада мрак, отели су Бугари јуришом српске положаје, заузеше Драгоман а одмах идуће зоре поновили су напад на већ растурену српску војску а потисли је до изван Цариброда.

* * *

Па откуда тако велики и нагао неуспех Срба? — У прошлом броју „Заставе“ ми смо донели мишљење војених кругова, да је **српски ратни план — погрешан.** Срби су почели да обилазе Сливницу, али су за тај посао требали толико војске, да им је главна трупа, која је стајала према Сливници постала слаба. И била је потучена. (Генерал Јовановић стигао је до душе 4. нов. у вече пред Сливницу, ал му војска паде од умора, те 5. нов. у зору не беше кадра да издржи напад) Многи мисле, да је српски ратни план грађен у Бечу, а погрешност ратног плана потврђује ту тврдњу. Аустрија после принца Евгена, као да није имала добрих генерала; наши генерали се ружно показаше 1866. год., наши генерали једва свладаше Хаџи Лоју, а приликом ратног маневра у Пожези десило се толико стратегијских и тактичких покора, да ратни план српске војске изгледа сасвим тако, као да су га наши генерали градили. У осталом ако и нису, он је ипак врло невешто био удешен.

По испровађиваним путевима нису могли да се довуку српски топови. Српска војска није имала добре чадоре; војници су по магли, киши и снегу боравили 14 дана под ведрим небом а при том су пешачили и борили се. Напослетку српска војска није могла да добија уредно хране, те је и гладовала. **500 Срба, који су били на предстражама, предали су се Бугарима, јер нису три дана ништа јели.** — Када се овом свему дода, огорчење и очајање, којим су се Бугари борили, онда се српски неуспех може разумети.

* * *

О самој борби, која се десила 10. и 11 новембра, стигли су ови извештаји:

10. новембра стајала је српска војска ушанчена на драгоманским висовима. У зору тога дана напали су Бугари Србе. Испрва је нападало мало одељење, но борба беше ипак жестока. Тада су Срби извукли на висове нешто топова, кнез Александар био је на бојишту и наредио је, да дође из Сливнице помоћ. У 2 сата била је борба већ очајна, кад је падао мрак, стадоше Бугари да јуришају и отели су с бајонетима српске положаје и постали господари Драгомана. У зору 11. новембра започели су Бугари и опет борбу, али о току те борбе нема ближих извештаја. Депеша кнеза Александра, управљена на министра Цанова вели само ово: „Зором смо почели борбу и отерали смо непријатеља, око 4 сата по подне заузели смо Цариброд где се ја сад налазим.“ — Из Београда нема о тој борби поближих вести и изгледа, да се српска војска 11. нов. није више ни тукла, но је имала налог да се повуче до границе. То доказује унеколико званични извештај из Београда од 11. нов. који гласи овако: „Српске трупе су напустиле положај код Сливнице и повукле се према Пироту. **То је с тога, што је постало немогуће шиљати онако далеко српској војсци храну.** Брезник, Перник, Извор, Трн и Драгоман, које су Срби напустили, заузеше Бугари.“

Други брзојав из Београда гласи: „Борба код Сливнице свршила се с одступањем српске војске, Усљед тога је и јужно одељење Срба, под Топаловићем, морало да се повуче натраг. Тимочка војска оде журним маршом у помоћ. Чим то одељење стигне, и искупи се други позив, почеће Срби поново напад.“ Ето то је све што се јавља са бојишта. Где је главан део српске војске; где је Топаловић, где је Лешјанин, не зна се до овог часа.

* * *

Из Софије јављају, да Срби бомбардују Видин, да је тај град у пламену и да ће се Бугари за то осветити упадом у Србију. Но вест, да Видин горе, није се са свију страна обистинила. Изгледа дакле, да су Бугари пронели ту вест, само да огорче своју војску.

Шта веле Бугари о себи?

Да се бугарска војска борила храбро, о том нема сумње. Међутим, они причају о себи чуда. Тако пише неки њихов дописник, да је првих дана рата, само 400 Бугара бранило драгомански кланац. Тих 400 људи држали су се 8 сати против 10.000 Срба. (Дабогме, да се у уском кланцу не могу 10 000 људи борити. Ур. „Заст.“) Бугари веле, да је том приликом пало од 400 Бугара 220 људи па и њихов заповедник Вугушиљев. Даље причају Бугари, да је одушевљење код њих тако велико, да се деца од 12—13 година нуде за добровољце.

О кнезу Александру веле, да је увек у првим редовима. 5. септ. убили су Срби под њим два коња. Он храбри своју војску са речима: „Победите или умрите.“ Онима који га гледају, чини се, да навалице тражи смрт. Он је био међу првима, који је ушао 11. нов. у Цариброд. Кнез Александар, пре но што је отишао међу војску направио је тестамент. Своје имање и сребро, предао је немачком консулу у Софији. Са оваким вестима труде се Бугари да задобију за себе симпатију Словена и осталог света. Иначе јављају из Софије, да су Бугари за време целог рата изгубили до 2000. Само је 200 мртвих а само 350 рањених. (Ово је дабогме сасвим невероватно. Ур. „Заст.“)

Шта вели Европа?

„Тајмс“ јавља: Под притиском Енглеске и Русије позвао је султан краља Милана да изађе с војском из Бугарске, јер нема повода рату; пошто су Бугари изашли из Румелије. Дакле главни разлог који је био наведен у српској објави рата, постао је беспредметан.

* * *

У Паризу мисле овако: Сједињење Бугарске и Румелије сад је тек **свршени чин**, пошто се румелијска војска бори раме уз раме с војском из Бугарске.

* * *

Из Петрограда јављају, да у свој Русији, па и званични кругови траже, да се учини крај рату. Даље крвопролиће нема смисла. О кнезу бугарском мисле много блажије но пре. Веле, да је својим јуначким држањем сад стекао поново нека права на бугарски престо.

* * *

„Глас Црногорца“ проматра прокламацију кнеза Александра и негодује што се тамо вели: „Бугари, гоните донде непријатеља, док га сасвим не уништите“. „Ако дође до уништења Срба у Србији“. вели „Глас Црногорца“, онда Црна Гора то неће хтети хладнокрвно гледати.

* * *

Турска је изабрала за комесара у Румелију Џевдет пашу, Авро ефендију и Кијамин ефендију.

Аустро-Угарска и рат.

Усљед вести о најновијем поразу српске војске, дошло је Његв. Величанство наш краљ из Гедела у Беч. У Бечу се држали дуги преговори и претресало се питање: шта да чини Аустро-Угарска, ако Бугари упадну у Србију. „Пешт. Лојд“ који доноси ову вест вели: „Може се поуздано рећи, да је наша држава сремна и готова за све случајеве.“ (Ми опет можемо поуздано рећи: Народ у Србији знаће сам себи помоћи. Ма шта наступило, он неће тражити, да му Аустро-Угарска војска улази у Србију. Ур. „Заст.“)

* * *

„Пешт. Лојд“ говори у свом уводном чланку о том, шта ће бити ако се народ у Србији побуни против краља Милана. Јер да то може сад врло лако наступити, то нико више не крије. А превртећи то питање, вели „П. Лојд“ ово: „Аустро-Угарска тај преврат у Србији не би могла мирно гледати.“ („Пешт. Лојд“ од неког доба признаје, да је народ у Србији зрео и паметан. Та ваљда није само онда паметан, кад диже рат против Бугара. Оставите ви њега на миру. Ур. „Заст.“)

* * *

Аустро-угарско посланство из Софије позива на прилагање у корист рањеника. Прилози ће се употребити на рањене Бугаре и Србе, који леже у Софији.

* * *

Краљица Наталија, као покровитељка „**црвеног крста**“ обратила се лично на нашег владара и молила га за лекарску помоћ, као за помоћ у лечничком прибору. Усљед тога су послати многи лекари из Беча, као и силни прибори за рањенике не само за Србију но и за Бугарску.

Ниш, 12 нов. 9 сах. 30 минута. (Приватно). Јутрос одоше за Београд и Крагујевац два воза с рањеницима: у првом било је око 500, а у другом 400 рањеника. У Београду доћи ће данас око 600 рањеника. Од официра долазе тамо: капетан Алекса Стојковић, капетан Грујица Цукавац, потпоручици: Петроније Кузмановић, Јован Цокић, Богдан Анђелковић, Малосав Живановић, Љубомир Ристић, Милоје Марковић, Веселин Милосављевић, кадет Бојовић и потпоручик Василије Антонић, за кога је погрешно јављено да је погинуо место да је рањен.

Политички преглед.

Хрватски сабор имао је седницу у понедељак 23. о. м. на којој се наставила расправа о преустројству управе. Против преустројства говорили су „праваши“ Лончаревић, Посиловић који је рекао да ова влада не може створити ваљана закона и Др. Ивандија. За преустројство говорио је речки вел. жупан Рајснер. При крају говори у име вароши Земуна барон Живковић противи се преустројству управе. — Овој седници приспео је протест вароши Беловара против преустројства.

У седници од 24 новембра стајао је на дневном реду предлог Барчића и другова, да се бан и предстојник Клајн стави под оптужбу, што није препречио затварање Дра Д. Старчевића и Гржанића. Барчић мотивише свој предлог краљевском наредбом од 16 маја 1867 год. по којој се посланик за трајања сабора не може затворити. Суд је повредио посланички имунитет, а бан и престојник требали су, да то препрече. Шрам се противи предлогу и није за оптужбу. Рукавина (старчевићевац) подпомаже Барчићев предлог и боји се да ће Мађарон бан, који је земљу деморалисао, издати Хрватску Мађарима. Председник је одузео реч говорнику. Осим њега говорили су за предлог Франк и Тушкан, а Клајн и Црнковић против и тиме је седница закључена.

Из „српског клуба.“ Јављају из Загреба, да је „српски клуб“ држао седницу, и изабрао за свог председника г. Васу Ђурђевића. — Као што је познато досадањи председник „српског клуба“ г. Живковић — иступио је из странке и прешао у опозицију.

Цариградска конференција. Јављају из Ца-

зарадовали и ваздух жељно гутали, кад-год би им се учинило, да перка какав поветарац.

Али наједаред стадоше људи из својих кућа јурити, без капута, без капе, као што наша мила Мала Страва допушта. На сваком лицу изненађење, страх и ужас. Распитивало се на све стране. Учинило им се, као да чуше пуцњаву од Старог Града овамо — кад ал' силан, због даљине потмуо прасак затутњи — сумње више нема. У Старом Граду пуцају један на другог!

Брзо, као муња прелазе већ и људи преко моста. Старо и младо, наоружано и ненаоружано, људи и жене у дугој гунгули — у свакога лице бледо, то од страха, то од жуђење за осветом. Помоћ браћо! По заповести су ударили на нас и пуцају на народ — крв потоком тече!“

Реч „крв“ страшно се разлеже, а тим својим одјеком народ распаљује. „Шта? Наша крв?“ И на један мах су сви на окупу, који не могоше жудњу за осветом утолити. Фијакери јуре из те гунгуле да не би изгубили своје другове, камење лети, дућани и друго што шта се руши, удружује се, утврђује се — прва барикада ево већ готова, за тим друга, трећа, док си оком треснуо, — све знатније улице за један сахат се већ затвориле.

* * *

Гунгула опет велика. Као и обично, стотинама људи иду Бруска-капији Пражанима у помоћ.

Једна се чета упутила Бруска-капији, где сељаци већ захтевају, да их пусте унутра. Капија буде широм отворена, наоружана чета, око две ста људи, улази у Праг и певајући иде преко утврђења и баркада кроз Остругову улицу; путем им свира сеоска капела народну химну.

Застану, да се одморе. Затим продру кроз прелаз у Кармелитску улицу, а код старе поште буду намештена два топа са војском. Топови запуцају, а неколико људи попада на земљу. Напред! И топови буду брзо окренути и тек код Ујезда код оружнице намештени. Битва поново — пуцњава топова — много жалосних, ах, жалосних призора!

Нас неколико ђачића пођемо за сељацима, да све из близа видимо. Тада спазило, где изађе из неке куће неки лепо обучен господин — учинило ми се, да ми је врло познат.

— Јосеф агфониста . . . Нов шешир засењује углађено лице његово, које оштроумно изгледа, прни фрак, а таке исте и чакшире, бели прслук и жуте рукавице сачињавају потпуно одело за забаву. У свакој руци му по један велики пиштољ.

Немо и мирно корачао је кроз светину. Нека неодољива сила вукла ме је за њим.

Дође до последње поште, и попне се на гомилу камења. Запне оброз на једном пиштољу и — ноге му стадоше клецати. Кугла из пушке погодила га баш посред прсију, његова кугла зврижну кроз ваздух. Прихвате га, пре него што је на земљу пао, а из уста му се оте: гласно, звучно: „Бог ти платио!“ Те речи нису биле управљене ни на једног човека, већ на смрт.

Однесу га у оближњу кућу, па и тамо одем за њим. Положе га на голе даске и опет оду. Он ме спази и махне руком на мене да му се приближим.

„У гостионици „код сувца“ имаш од мене две књиге за спомен“ шапутао је он „слутио сам ја то. А сад иди кући, жапче, јер ће ти се иначе мати поплашити . . .“ **П. О.**

риграда, 10 нов. „Јуче у седници конференције споразумели су се посланици односно изаслања турскога комесара у Румелију и наименовања страних делегата ради вођења истраге. Ова закључења учињена су, задржавајући владама право да их потврде. Иначе се протокол седнице није правио. Сутра ће на сву прилику бити последња седница.

Стање у Француској постаје замршеније. Нада да ће се француски републиканци сложити, изгледа да ће се врло тешко остварити. Републиканци су подељени досада у три фракције у умерену — феријеву, радикалну помирљиву и ентрасвжен — радикалну фракцију. — О Тонкинској афери проносе се веома различити гласови, по њима се неби могло за извесно рећи шта је управо у ствари. Неки хоће да знају да ће Фравцуска напустити Тонкинг и да ће се ђенерал Курси повратити. Свакако ће ово питање решити одлука парламента.

Избор митрополита у Босни.

Представку бањалучке српске црквене општине у погледу избора митрополита за Босну, пропраћа „Еђетертеш“ у једном чланку између осталог овако:

„У Босни и тако се боје врло приврженици источне вере од владе, јер је сматрају као представника латинске вере. „Штепски“ цар је њима у првом реду римо-католички цар. Па ако се у последње време у неколико и поправило стање у Босни, то треба добро пазити, да постигнути успех не пропадне.

Само је један начин по нашем мњењу, па да се тај постигнути успех одржи.

Треба попустити народу, треба му дати право, да сам бира себи митрополита.

Отприлике најзгодније је оно мишљење, које бањалучка општина заступа у својој окружници. Народ треба да изабере изасланике, који ће договорно међу собом изабрати митрополита. Влада пак задржава за се то право, да изабранога потврди.

Насиље је заиста, и сами признајемо, ако влада сама наименује митрополита, то би дубоко увредило верско осећање целога народа, који источној цркви припада, и који у Босни већину чини. Па на послетку, ми смо Босну само окупирали и нисмо суверени над њом.

Уз то још не смемо из вида изгубити и то стање, што сада на Балкану влада. Узаврело је све. Рат истина само је између Србије Бугарске и Румелије али Балкан је вас запаљиве природе. У таким приликама доста је само и једна искра. Нека та искра не полети због нас!“

ДОПИСИ.

У Прагу на дан краља Стевана Дечанског. („Akademicky čtenársky spolek.“ Литерарно друштво „Slavia“ и чешка журналистика.) Пошто се ове године овдашње срп. књиж. друштво „Шумадија“ због недовољног броја чланова није могло конституисати, то сам мислио, да ћу добро урадити, ако се упишем у какво чешко друштво, једно да се боље упознам са Чесима ђацима, а друго да упознам њихов живот и њихово расположење према нама Србима. Ја сам још лане чуо, како је то друштво одушевљено за све Словене, како су у читаници заступљени листови свију Словена и то ме је баш највише привукло, да се упишем у речено друштво, надајући се, да ћу у тој читаници моћи читати разне словенске новине, па међу њима и ваше. Но када сам први пут као члан ступио у читаоницу, јако сам се у нади преварио. Јер док је чешка журналистика одвећ јако заступљена, дотле су остали словенски листови саразмерно врло слабо заступљени. Тако није ни једна словенска журналистика бог зна како заступљена а наша српска је још најслабије, јер друштво држи једино „Јавор,“ од хрватских листова сам видео „Vienac“ „Narodne novine“ и „Katoličky“ лист. Исто је тако доста слабо заступљена журналистика словеначка, словачка, бугарска и руска. Једино би за пољску журналистику могао човек рећи, да је доста добро заступљена и ако би се и њој могло још доста шта додати. О самом избору листова није вредно ни говорити, јер ту се не бира, него како ко; нађе за добро да што год препоручи то се и прими. Остала светска журналистика није тако рећи ни заступљена.

Бавећи се једном у читаоници дознам, да ће литерарно друштво „Славија“ држати тога дана седницу. Прочитам распоред. На прво место беше иставнуто предавање о нашем песнику Ђури Јакшићу, а затим ће се водити дискусија о циљу изучавања словенских језика и о начину како би се то могло на најлакши начин постићи. Као што видите, морало ме је као Србина занимати предавање о Ђури Јакшићу, а као Словена, та дискусија. С тога се решим, да останем у седници. Предавач је превео Ђурин живот и критику на његова дела из дела Јакшићевих, наравно да је то он скратио и по негде што шта и свога додао. За предавање се може рећи, да је оно добро што је преведено; а што је предавач сам уметнуо није одговарало истини.

Затим рече један од присутних чланова, како Словени треба да учимо словенске језике, да се можемо упознати са разним словенским литературама. Но одмах устаде један (онај што је држао предавање о Ђури) и рече, не треба ми само с тога да учимо словенске језике, да се само упознамо са литературом појединих слов. народа, него напротив са практичког гледишта; јер вели, ми овде у чешкој имамо доста ителигенције но има слов. земаља где је нема те је навео Босну и Херцеговину. Даље рече, многи би од нас кад сврши науке ишао у Босну али му фали знање срп. језика и т. д. Но срећом било је и таквих, који су устали против тог материјалистичног схватања. Један брат Чех отприлике рече ово: „Наш чешки народ је тако рећи германизован, он нема словенски карактер и дух па баш с тога треба да учимо славенске језике, да упознамо из народних умотворина осталих Словена прави словенски дух, те да се прилагодимо том духу. После се још дуго о тој ствари препирало и седница се разишла без икаквих успеха.

Ко је год у последње време читао разне чешке овдашње политичке листове, ма којој они политичкој странци припадали, могао је приметити, како о нама Србима с негодовањем пишу. Испочетка су увек устајали против владе у Србији и против браћа Милана. Испочетка су правили разлику између српског народа и владе. Но у најновије доба, одкад су наша прекосавска браћа повела бој противу браће Бугара, од то доба не обележавају довољно разлику између народа и владе.

Народ чешки читајући у свима листовима таке изразе наспрам Србима једва те дочека, то се тако повинама шири антипатија и у сам народ чешки. Оволико сам мислио да ми је дужност, да приметим.

Србин из Прага.

—а— **Бачка у новембру.** (Мало допуне.) Под насловом „Народна школа“ избило је у „Бранику“ бедно стање школског а и учитељског живота.

Има појединости, којима би што-шта и замерили, али то ћемо засад оставити на страну, те ћемо само допунити нешто о комунаљењу шајкашких вероисповедних српских школа.

Пошт. пријатељ позива у 4. бр. „Браника“ срп. сабор да добро, искреније проучи наше школске прилике, управо неприлике — па да поврати покомунаљене школе опет у наше вероисповедне, или ако то засад немогуће буде, оно да молбом бар толико изради код више власти, да Србин буде учитељ у своју комун. школи, где је број наше деце у већини. што и сам закон наређује.

Не знам, да ли зна наш пријатељ, да су у оно време скоро све шајкашке општине подигле призив угарском просветном министру против својих силом покомунаљених школа и да је исто министарство отписом својим упутило сад бачки епарх. школски одбор, да посредством својих чланова проучи „фундус инструктус“ шајкашких срп. школа, и да му подвесе свој извештај у том погледу (не знам позитивно у коликом року). Да је ово права истина, знаће и г. Милош Папић садашњи футошки парох.

Знаће велим зато, што је његов покојни отац прота жабаљски меви лицем у очи рим. божића по трећи пут дошао и ово ревао: „Синко, дошао сам ево да знаш и по трећи али и последњи пут, да приволем епархијским школским одбором одређену господу фишкала и референта, да идемо од села до села по шајкашкој, па да извидимо постање наших тамошњих школа. Али ево баш не иде никако, не може се“.

На питање моје: а зашто да се неће и не може, добих овај отворени одговор: „Први вели, да није сигуран за диурну, па зато неће, другог не можеш ни са свећом наћи“. Ето видите драги пријатељу, да је цинпаренем за диурну изгубљено највеће народно шајкашко благо.

Та сви ми потпуно знамо, да је Србин сам себи школе подигао без ичије пребијене мангуре, да је тешком муком и својим рођеним знојем једва онда у благе дневе скупкао себи школски фонд, па сад поред брига, ни школа ни новаца. Дошли дивији па истерали питоме.

Зна се то врло добро, ко је свему том највећма крив.

И још нешто. Кад је државни инспектор комунално шајкашке школе, онда је бачки владика наименовани патријарх пировао у ковиљском манастиру. А парох горњо ковиљски знајући да му је старешина у близини, отиде к њему да га упита за савет. Па шта мислите какав је одговор добио? „Чувај само своју кожу и то мало браде, зна држава наша шта ради и шта је по вас добро и спасоносно“.

Па под таким „патријархом“ држати сабор и писати о бољитку и напретку наших школа, држим да је одњуд излишно, да је узалуд „немоглувом“ и вапити за помоћ.

Знали би наши учитељи писати и договорном радњом, предавањем и надметањем школских предмета нашу народну школу брзо унапредити, као што се то пре десетак година и почело чинити, само се треба постарати да то смемо чинити. Последња права, што имадосмо, узе нам сабор са дисциплинарним правилима и тиме нас учини: — Fogelfrei.

Знаде наш пријатељ о оној у Тителу сазваној учитељској скупштини, да је од бачке жупаније допуштена, а од исте опет после осам дана забрањена.

Девунцијанти и то велики, умесили скупштини колач, па од тог доба до данашњег дана сањутало је српско учитељство. Сад опет у „Застави“ вапај за учитељску скупштину, која ће опет по свој прилици само на папиру и ко глас вапијућег у пустињи остати.

Вести из места и са стране.

Избор саб. посланика у Мохачу. Брзојављају нам из Мохача, да је избор посланика обављен и да је том приликом народни кандидат, тамошњи адвокат Јован Јагић изабран са 7 гласова већине против Јована Стајевића.

Избор професора на новосадској српској гимназији обављен је среду 13. о. м. и изабран је г. Благоје Бранчић.

Баук за шовинисте. Настала су озбиљна времена за мађарске шовинисте, где год почну они свој „благословени“ рад у корист „мађарске државне идеје“, свугде их срета неуспех, и то не успех, који се скоро, па можда и никада неће претворити у — успех. Ни Чангови око Панчева, ни попжупан Талијан у Банату, ни Тисакалманфалва у Шајкашкој, ни друштва за помађаривање у Ердељу, на Карпатима, у Мармарошу, у Банату, па чак ни пештанска изложба не донесе никаквих резултата, неуспех на сваком кораку, а уз то „немировање“ у кругу немађарских народности. Када погледају на све неуспехе, мора да помисле, да су баш несрећне руке и да им неће поћи за руком, да се мађаре помађаре. Уз то излазе им, као људима нечисте савести, пред очи све неки бауци. Тих баука се они јако боје и гледају сваком приликом да их се отресу. Бауци се ти врло често и на разним местима појављују управо да их у забуну доведе. Ево једног: румунски сликар Мурешан насликао је слику „Романиа“ и поклонио је лугошкој читаоници. Слика је била изложена у неко тамошњој књижари, а власт ју је конфисцирала. Баук се дакле увлонио, а шовинисте могу наставити свој посао, док се опет ни поплаше. Врло је карактеристично, да се они и једне невине слике боју. Бојда да се Румунима због тог „баука“ остести, затворила је влада брашовску румунску вероисповедну обртничку школу.

Др. Јован Пачу, српски уметник у Русији, у Кијеву. Руски лист „Кијевљанин“ доноси у свом 213. броју ову вест: „У новије доба борави у Кијеву гласовити српски вештак на гласовиру, и чувени српски музичар др. Јован Пачу. — Он је по занимању свом лекар, а беше ученик Бедриха Сметане, творца чешке народне опере. Пачу је прослављен не само у српским, већ у опште у свима западним словенским земљама као даровити пијаниста и чувени творац читавог реда песама у духу српско-народном, („Коло“, „Пастирска песма“, „Гајдашка песма“, „Српски звуци“.) Дошав у Кијев у сверу да се изближе упозна с руском музиком и да изучи нар. мотиве велико-руске и мало-руске, наш словенски гост, као што чујемо, кани се, да у нашем месту приреди Српски Концерат. Погледом што наша публика мало познаје оригиналне мелодије јужно словенског народа, тај концерат је од значајнога интереса“. — „Ми смо уверени, да ће наш дични уметник и у Русији осветлати образ свој и победно пронети по њој дивне своје умотворе“ — додаје „Бачванин.“

Српско путујуће позориште Лазе Поповића бавило се у последње време у Перлезу. У проласку стоме врсв Вел. Бечкерек, давало је тамо три представе и то „Принцеси или бој на Грахову,“ „Тридесет година из живота једног карташа“ и „Гроф Монте Христо.“ — Критичар, који нас о овоме извештава, изражује се врло повољно о овој путујућој позоришној дружини.

И опет крађа на пошти. Многи су већ готово и заборавили да живе у Угарској! Та већ од дужег времена није било крађе на нашим поштама, а такво је стање готово немогуће замислити у нашој „сретној отаџбини.“ Па утешите се само краде се и даље и то у самој престолници. Један поштански чиновник Мартин Бартус, проневерио је близу 8.000 фор. Сад су га ухватили. Хвала „савесној“ контроли, те није дозволили, да тај господин украде и поштанског управитеља!

Земљотрес у Ердељу. Пре кратког времена осетио се у ердељској варошици Сепши-Ст. Ђерђу јак потрес. Потрес је пратила подземно тутњава а био је тако силан, да су људи по улицама падали.

Српска морепловска школа. У Боци Которској у Србини, близу Херцегновог постоји већ годину дана српска морепловска школа. Школа је ова постала из родољубиве задужбине Бошковић — Ђурковић — Лакртичке. За време своје прве школске године радила је ова школа врло успешно. Осим управитеља г. Душана Јовановића има још неколико добрих учитељских снага. — Желимо сваког напретка овој првој српској морепловској школи!

Затварања у Хрватској. Бивши уредник загребачке „Слободе“, органа странке праве, Иван Крајач, осуђен је од кр. банске табле у Загребу на месец дана затвора и на 200 фор. новчане глобе. Другостепени суд није потврдио одлуку првостепеног суда, те је оптуженог ослободио од оптужбе, но првостепени суд одобри осуду, и тако ће г. Крајач да одседи у загребачком затвору.

Српска железница. Поред свих озбиљних прилика у којима се сада Србија налази, није се грађење српске железнице прекинуло, и она ће у одређено време бити готова и моћи ће се спојити са турском жељезницом. На пругама Ниш — Врања и Ниш — Пирот — Цариброд ради се такође веома живо.

Скамењивање лешина Питање о скамењивању лешина у место обичног сарањивања и сагоревања понова се у Паризу у велико расправља. Велику пажњу привукла је нова метода скамењивања господина Братела. Са кашом из разних материја, које не труле, силиката и креча образује се нека врста сандука, који се, пошто се лешина унутра положи, са истим течним раствором пуни, а за овим се сандук на исти начин затвори. Унутрашњост се саразмерно брзо скамењује, јер креч и силикати апсорбују течне састојке а остатак се поступно претвара у камен. Лешина задржи свој облик за вечита времена. Цео рад око тога врло је прост и јефтин.

Северне поларне експедиције Идуће године ићи ће две португалске и једна холандска поларна експедиција на север и обићи ће руска острва леденог мора, а једна данска експедиција обићи ће кајришко море и северну Сибирију, те да изнађе земљу у северо-западу такозване „Новоје земље.“

Трговина.

= **Нова Сад** 14. (26.) новембра. У самом почетку напретка, и у погледу промета и цени хране застаде радња. Са горњих пијаца стижу попустљиви гласови и шеници и осталом зрну. Нагомиланост сваког зрна и известан довоз из инземства допринеше те су цене попустиле. Рат, бар овај српско-бугарски, клони се свршетку те је спекулација изгубила посве наду, да ће настати догађаји за промет већи и цену вишу. У осталом за дан два ако се углави жељено примирије, разбистриће се ситуација и боље.

На нашој пијаци су цене храни данас ове: Шеница прве каквоће 7 ф. 20—30 н., средње 6 ф. 80 до 90 н., лакша роба 6 фор. 50—70 н. Наполица сремска лепа роба 5 ф. 50—70 н. Јечам 4 ф. 30 до 60 н. Зоб за потрошњу само се купује, за спекулацију нема куповања, цена 5 н. 50—60 н. Кукуруз нов крњен 3 ф. 70—80 н., некрњен 2 ф. 70—80 н. од 100 кгр,

Брашно пролази јако; цене су без промене.

Производи са умереним прометом а ценама обичним.

Маст и сланина на нашој пијаци врло слаб промет. Отпочело клање свиња по приватним кућама те се мало продаје. На против на горњим пијацама је и маст и сланина из дана у дан скупља. Код нас је маст на мање 53—54 ф., на више 48 до 49 ф Сланина сушена 51—52 ф. од 100 кгр.

Свињи угојени као да ће и на нашој пијаци постићи већу цену. Што се за горње пијаце пазари доста је, а сада се отпочиње и за кућевну потребу куповати, те цене помало расту. Плаћа се за тешке 34—35 н., средње 35—36 н., лаке 38 до 40 н. од 1 кгр.

Вино и ракија без икакве промене, Продаје се само помало налази.

Вода у Дунаву од Пожува до Оршаве у опадању. Време променљиво, облачно, топло.

*

На **будимпештанској** житној пијаци од 12 (24.) новембра било је промета 15.000 м. ц. шенице са 5—10 н. јевтинијом ценом. Шеница се јако нудила, воља за куп ограничена. Тенденција овлашна. Пазарено шенице потиске 79.5. 8 ф. 12½ н.. 79. 8 ф., 78.5. 8 ф., 77. 7 ф. 90 нов., пештанске 79.2. 8 ф. 10 н. Стонобеоградске 79.2. 8 ф. 10 н. Бајска 76 8. 7 ф. 85 н. Севћанске 77.5. 8 ф. 5 н. Поморишке 77.5 8 ф. 5 н. Западно угарске 77. 7. ф. 60 н., 76.4. 7 ф. 55 н. Све на три месеца.

Термини: Шеница и кукуруз отворише посао са јевтинијом ценом, међутим се касније опорави ла цена, зоб остала јавтинија.

Погађана пре подне шеница за пролеће 8 ф. 3 н., 8 ф. 1 н. и 8 ф. 4 н. Кукуруз за мај-јуни 5 ф. 52 н., 5 ф. 55 н. Зоб за пролеће 6 ф. 71 н., 6 ф. 70 н. По подне шеница пролећна 8 ф. 5 н., 8 ф. 6 н. Кукуруз мај-јуни 5 ф. 54, 5 ф. 55 н. закључено.

Производи. Маст и сланина постојано чврста. Маст варошка са буретом 58—59 ф. Шљиве без промене. Српске узанц за новембар 10 ф. 4. н., босанске готове 85 ком. 18 ф. 75 н., 100 ком. у ½ кгр. 12 ф. 28 н. Шпиритус без промене.

*

Свињска пијаца. Продаја живахна; пазари се за извоз у Немачку. Плаћани угарски матори тешки 44—45 н., млади тешки 47½—48 н., средњи 47—48 н., лакши 47—48 н. Српски транзито једно на друго 44—45 н од 1 клгр.

*

На марвеном вашару овонедељном у Пожуну било је 1188 к. угарске рогате марве. Цене су попустиле. Плаћани угарски италски волови 55—63 ф., немачки 60—64 ф. Угарски и српски пустарстарски 48—57 ф. од м. ц.

*

У Бечу 12. (24.) новембра. На свињској пијаци било је 6844 ком. сортираних свиња угојених. Цена је покрај врло живахног посла аванзовала са 1—1½ н. Плаћана I. роба 43½—44 н., ванредна 44½ н, средња и лака роба 40—41 н. од 1 кгр. — На марвеном вашару било је 2604 ком. угојене рогате марве, Прва роба јако тражена. Плаћани угарски италски волови 54—60 ф., први 61—64 ф., галички 53—56 ф., I. до 58 ф. ванредни 61 ф., немачки 55—64 ф. 50 н. од 100 кгр.

*

Продаваће се на судској лицитацији.

(У Троједници.)

3. фебруара 1886. 10 сах. пре подне некретн. Т. Г. број 40, вредне 820 ф. код општ. куће у Буковцу. — 24. нов. 10 с. пре подне некр. Т. и А. Сабо у Алмашу. — 24. нов. 10 с. пре п. некр. в. ерара бивше Кајста Киберлес бр. 99. у Ораховици. — 24. нов. 10 с, пре подне некретн. вис. ерара бивше задруге Лешћек бр. 30 у Слатини. — 25. нов. 10 с. пре подн. некретн. в. ерара бивше М. Ж. број 62 у Черављу. — 11. фебруара 2 с. по подне некретн. Папста број 670 у Драганићу, код куће оврш, у Чегли. — 19. децембра 10 с. пре подне некретн. М. и М. Х. број 72 општина Дајане. — 19. децембра 10 с. пре п. некретн. Вицка Мавровића број 169; вредне 919 ф.

у Брибиру — 22. децембра 10 с. пре подне некретн. задруге к. број 116, у Мајуру. — 10 фебруара 8 сати пре подне некретн. задруге К. број 104 у Угриновци. — 17. децембра 9 с. пре подне некретн. оставина П. Ц. бр. 133, вредне 2500 ф. у Шиду. — 21 децембра 10 с. пре подне некретн. задруге Ш. број 49, вредне 2240 ф. у Трстеници, — 19. децембра 9 с. пре подне некр. А, Крмпотића бр. 133 у Удбини. — 18. децембра 10 с. пре подне некрен. Филипа Ременарића бр. 269, у Херцеговцу. — 17. децембра 10 с. пре п. некретн. И. С. бр. 146, вредне 4838 ф., у Шиду. — 23. новембра 9 с. пре подне некретн. К. Ј. бр. 546, у Земуну. — 25. новембра 9 с. пре подне некретн. задруге В. бр. 168 вредне 1170 ф. у Белегишу. — 19. децембра 11 с. пре подне некретн. оставина Брелајац бр. 11 вредне 659 ф. у Цепидлаках. — 19. децембра 10 с. пре подне некр. Т. В. бр. 8 у Дреновцу, — 25. новембра некр. в. ерара бивше Ивана Крунића бр. 8 у Гибарцу. — 25. новембра некретн. в. ерара бивше Д. М. б. 192 у Суботишту. — 27. новембра 9 с. пре п. покрет. Јозефа Пропера у Земуну. — 19. децембра некретн. задруге Галовић бр. 4 на лицу места у Церовском врху. — 21. новембра некр, С. Ј. и др. бр 25. вредне 975 ф. 40 н, у Подворницах — 18. децембра некретн. задруге М. бр. 41. вредне 991 ф. у Гроговици. — 17. децембра оставине Јована Димитријевића бр. 42, вредност 1486 ф. у Сусеку. — 21. нов некретн. оставине Тривуна и Саве Андрин бр. 170, вредност 5162 ф., у Трпињи. — 9. фебруара некретн. задруге В. бр. 7. вредност 2439 ф, у Котурићу. — 10. фебруара оставина Ристивојевића бр. 258. вредност 3720 ф. у Шиду.

Нови Сад, 14. новембра.

— У недељу 17. нов. у 3 сата по подне држаће др. Милан Савић у дворани срп. народног позоришта јавно предавање: „О Краљевићу Марку и Милошу Обилићу.“ Улазна цена је 20 нов. Чист приход иде на српске рањенике.

Најновије вести.

— По најновијим вестима види се, да се српска војска 11. нов. није више тукла, но отступала. Српска аријергарда бранила је отступницу главној војсци. Бугари нису могли успети да Србе зауставе ни опколе. У вече 11. нов. прешло је 40.000 српске војске на српско земљиште.

— Из Београда јављају да су Бугари напали 12. нов. Србе, но одбијени су до изван Цариброда. Од истог дана јавља кнез Александар, да су Срби напали Бугаре, но одбијени су. Толико стоји, да су и Срби и Бугари свак на свом земљишту. Центрум српске војске је у Пироту.

— Јављају из Београда: 12. нов. у вече држали су заступници страних сила договор. Закључили су да пораде одлчио за примирје Послали су једнаку ноту и српској и бугарској влади, у којој у име велесила траже, да се непријатељство прекине. Гарашанин је одговорио, да се по корава вољи Европе, и Српска војска је добила налог да прекине ратовање.

— У Бечу је била под председништвом владаревим министарска седница. Гроф Калноки је изјавио да је услед заузимања велесила примирје осигурано.

— 2. нов. нападали су Срби Видин, но нису га још заузели ма да су му се ближе прикучили. Бугари у Видину руше куће онима, који су се Србима предали.

— По Београду се проносе свакојаке вести. Говоре о узбуђењу народа против краља и оних, који су повели оваку несретну политику. „Тајмс“ је донео из Београда оваки брзојав:

„Краљ Милан хоће да благодари на престолу. Његови пријатељи се узаман труде да га одговоре од тог корака. (Ваљда Гарашанин. Ур. „Заст.“) Краљ хоће са поро ицом да оде у Француску. Да би се осујетило то, да Карађорђевић заузме владу, ући ће Аустро-угарска војска у Србију.“

Ми у ову вест не вуру емо сасвим, бар не верујемо то, да ће се краљ Милан лако скинути Србији с врата; но да је у Србији велико незадовољство против краља и владе, то свакојако стоји. Упад аустријске војске у Србију биће за сад, како се то у новинарству каже велика „патка.“

— Енглески избор показују до сада овај резултат: 33 Гледстоваца, 32 конзервативца и 2 посланика ирске народне странке.

— Брзојављају из Мадрида да је Шпански краљ Алфонзо умро у среду 12 (25.) новембра. Министри су спремни за сваки случај, јер се боје револуције. Војска стоји спремна у касарнама.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

(Стигли 14. новембра у вече.)

Земун. (Од нарочитог извештача.) У Србији се комеша. Нападају владу, што није ни цео први позив извукла на границу. Пребацују јој, да је хтела овим ратом да тргује. Огорчење се појављује јавно. Владини кругови се боје, да II. позив војске неће хтети да врати пушке.

Ниш. (Званично.) Услед захтева велесила, јуче у ноћ добили су српски заповедници војске налог, да обуставе непријатељства, и да известе о том бугарске команданте. Због рђавог времена, и да би Србија доказала, да пристаје на примирје, које су предложиле велесиле, српска се војска повукла у околини Пирота а само су предстраже остале у позицијама.

Загреб. Предлог посланика Барчића, да се Бан Хедервари стави под оптужбу, одбијен је.

Мадрид. Услед смрти краља Алфонза, дало је министарство Канова оставку. Сагеска склопиће нов кабинет. Принцеза Мерцедес, најстарија ћи покојног краља, биће проглашена за краљицу. До њеног пунолетства, водиће владу удова краљица. Мадрид је миран.

Ситнице.

Становништво окружних вароши у Србији 1885. год. Алексинац има 5086; становника. Београд 35461; Ваљево 4737; Врања 8808; Зајечар 9669; Јагодина 4401; Књажевац 3570; Крагујевац 5146; Лозница 2920; Горњи Милановац 1327; Неготин 4727; Ниш 16133; Пирот 8759; Пожаревац 9398; Прокупље 3222; Смедерево 6577; Ужице 5613; Чачак 3137; Шабац 9197; Ћуприја 3397. — Према овоме, бројно растење становништва у варошима у Србији знатно је напредовало.

Царински приходи у Русији расту сваке године, а то долази што Русија непрестано удара све већу пристојбу на све оне предмете, који се у Русији производити могу. За прошлу годину унишло је у државну благајву 111,906 635 рубаља у злату или 162,859.952 фор. а. в. У Русији најјефтинија је управа што се финанције тиче. За прошлу годину обележени су трошкови т. ј. што стоји сва управа код царинара на 9.906.935 рубаља.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Am 1. und 15. eines jeden Monats beginnt ein neues Abonnement auf das oppositionelle

„Budapester Tagblatt“

dessen Pränumeration hiemit der deutschlesenden Bevölkerung empfohlen wird. Wie bisher wird das **„Budapester Tagblatt“**, unabhängig nach jeder Richtung bleiben, frisch und interessant sein und den Lesern stets die besten Arbeiten und neuesten Nachrichten vorlegen. Ein Hinweis auf unser Blatt und unsere hervorragenden Mitarbeiter genügt.

Im politischen Theile brachten wir Artikel von:

Graf Albert Apponyi, Stefan von Bittó, Graf Aurel Dessewffy, Klemens Ernuszt, Franz Fenyvessy, Béla Grünwald, Emerich Hódossy, Paul Királyi, Albert Kovács, Paul Somssich, Ladislaus Tomcsányi, Emerich Vester, Adolf Zay, Graf Robert Zselinssky.

Im Feuilleton veröffentlichen wir Arbeiten von:

Kornel Abrányi jr., Emil Abrányi, Madame Adam (Juliette Lamber) in Paris, Helene von Beniczky-Bajza, Graf Nikolaus Bethlen, Francis Broemel in London, Jules Claretie in Paris, Gregor Csiky, Graf Karl Coronini in Görz, Baron Carlos von Gagern in Dresden, General Richard Gelich, Baron Nikolaus Horvath, Hieronymus Lorm in Dresden, Koloman von Mikssáth, Berlhold Moldauer in Wien, Emil Peschkan in Frankfurt a. M., Elise Polko in Deutz a. N., Gräfin Anna Pongrácz in Wien, P. K. Rosegger in Graz, Leopold von Sacher-Masoch in Leipzig, Thomas von Szana, Dr. Ludwig Tolnai, Béla von Toth, Emil Mario Vacano in Sct-Pölten, Hermann Vambéry, Johann Vajda, Johannes Ziegler in Wien.

Unsere Romanbeilage wird wie bisher, so auch in Zukunft die besten Hervorbringungen der Weltliteratur publiziren.

Gegenwärtig publiziren wir eine **humoristische Erzählung** von

Moriz Jókai: „Ein Putsch in Rumänien“.

Im **Laufe des Monates November** folgt eine Novelle von

Karl Erdmann Edler: „Baldine.“

Im **Laufe des Monates Dezember** publiziren wir nach diesen Meisterwerken der Literatur einen kleinen Roman von

Koloman Mikssáth: „Das Gras von Lohina.“

Die Abonnementspreise betragen

für einen Monat — — — — — —	fl. 1.20
für drei Monate — — — — — —	fl. 3.50
für ein halbes Jahr — — — — — —	fl. 7.—
für ein Jahr — — — — — —	fl. 14.—

Neueintretenden Abonnenten, welche das „Budapester Tagblatt“ auf drei Monate pränumeriren, liefern wir das Blatt gleich nach erfolgter Einsendung des Abonnementsbetrages bis zum 1. Jänner

gratis.

Administration des „Budapester Tagblatt“
Budapest, Gittergasse, Karlskaserne 7.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМ САДУ

„КОД СВЕТОГ САВЕ.“

НАЈВЕЋА НАКЛАДА СРПСКИХ КАЛЕНДАРА

ШТАМПАНО У 35.000 ЕКСЕМПЛАРА.

ГОДИШЊАК, најстарији (35 година излажења), најпознатији и најјефтинији српски велики илустровани календар, са много одабраних слика у тексту. Цена је са уметнутим листовима за вођење месечног прихода и расхода 35

ВЕЛИКИ ГОДИШЊАК, илустровани календар (са правом можемо рећи да је **највећи** календар) са БИБЛИОТЕКОМ ЗА НАРОД са **многим лепим сликама** у тексту — и са разноврсним одабраним садржајем. Придодати су такође и листови за вођење месеч. прихода и расхода 50

РУЖИЦА, најстарији (58 година излажења) српски календар, са одабраним народним песмама, **приповеткама и разно поучним** садржајем 20

ЛАСТА, са књигом **„Мале гусле“** у народним и вештим песмама 20

МАЛИ РАТАРСКИ КАЛЕНДАР 20

ЦРНОГОРАЦ, са књигом **„Смрт Смаил-Аге Ченгића“** у народним песмама 20

ОРЛИЋ, са књигом **„Устанак српски на Турке“** у народним песмама 20

БАЧВАНИН, са додатком књиге **„Цар Душан“** у народним песмама 20

БАНАЋАНИН, са књигом **„Старина Новак“** у народним песмама. 20

НОВОСАЂАНИН, са књигом **„Руси у народним песмама“** 20

РОДОЉУБ са књигом **„Пропаст царства српског на Косову год. 1389.“** у народ. песмама 20

СРЕМАЦ, са књигом **„Бановић Секуле“** у народним песмама 20

ПОЛАЖЕНИК, са књигом **„Живот и дела св. оца Николаја“** 20

ЖЕНСКИ КАЛЕНДАР, са књигом **„Брачна правила“** поуке младожењама, невестама и младим женама, како треба у брачном животу да се владају, по Книге-у 20

ДОМИШЉАН, са књигом **„Циганија“** . . . 30

ВЕЧИТИ КАЛЕНДАР, са додатком **делом календарским за годину 1886.** 70

Препродавцима мањим дајемо **25 процената**, а већим (који у партији узму) **33⅓** процената (било или за готов новац или у комисију.)

ЗА ПРОДАЈУ КАЛЕНДАРА НА КОМАД

удесили смо да сваки ко нам за један комад новац (pr. Postanweisung) пошље, добија календар поштом о нашем трошку.

Осим тога код нас се може добити сваки **немачки, мађарски, словенски календар** и то за оне који **у велико купују ценом и процентом издавачким.**

Јавна благодарност.

Долеподписани сматрају за свету дужност овим свима пријатељима и познаницима, наиме пречастном местном свештенству, гг. учитељима и свима осталима, који при укопу нашег нигда незаборављеног мужа односно оца

АЛЕКСАНДРА ДУНЂЕРСКОГ

тако млогобројно присуствоваше и с тим нам нашу тугу у нечем олакшаше своју највећу благодарност изрећи.

У Сентомашу 12 новембра 1885

Јелена удова Дунђерски,
супруга са децом.

ОБЈАВА ЗА ЗУБОБОЛНЕ.

Слободан сам мојим поштованим клијентима као и осталој п. т. публици до знања ставити, да ћу ове недеље у Нови Сад у гостионицу „царице Јелисавете“ приспети.

С поштовањем

ДР. В. ДИК,
зубни лекар.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Оставком Д. Ђирића богослова код правосл. српске црквене општине суботичке упражњено је место црквп. певца, на које се овим стечај расписује.

С тим местом скопчана је годишња плата од 400 фор. са петогодишњом повишицом од 100 фор. док плата не достигне своту од 600 фор. када овај квиквенал престаје; од завешт. служаба и парастоса годишње 18 фор. 50 н; а од приватних парастоса и укопа, кад позван буде 1 фор. У дужности црквп. певца је: држати леву певницу Недељом, свецем и празником на вечерњу, јутрењу и литурђији, појати посведневно на вечерњу и јутрењу као и на завешт. службама и парастосима.

Који желе место ово получити, нека своје добро инструиране молбенице најдаље до 1. декембра о. г. председништву црквп. општине поднети не пропусте. Захтева се од молиоца, да зна добро осмогласно појање, ирмосе, сједалне и типик, и да има милозвучан и јасан глас, што има личним доласком у Суботицу и појањем у правосл. цркви засведочити.

У Суботици 9. новембра 1885.

Ђорђе Гојковић,
општ. перовођа.

1—3

СТЕЧАЈ.

За новоустављену вероисповедну школу поново се отвара стечај, пошто је изабрани учитељ Ђорђе Крнајски поднео оставку. Плата је у готовом новцу 440 фор. у име два хвата дрва 25 фор. од погреба где позван буде 1 фор. и слободан стан са баштом.

Изабраном учитељу у дужност спада школску децу у прописаним предметима обучавати, и у цркви за левом певницом појати.

Просителји добро снабдевене молбенице до 28-ог новембра 1885 год. имају на школски одбор поднети. Првенство имају који су испит из мађарског језика положили.

У Стари Шоови 10 ог нов. 1885 год.

Јован Петровић, перовођа и учитељ. **Никола Попов,** председ. школског одбора.

1—2

Concurrenc-Möbl-Garantie
ТЕОДОР ДИМОВИЋ

I. Wipplingerstrasse Nr. 27. Беч.

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ ПОКУЋСТВА ЦЕНЕ БЕЗ ПРИМЕРА ЈЕФТИНЕ. 7 12

Илустровани ценовник бадава и франко.

НАПЛАЋЕНА ЗАСЛУГА!

Стабилне особе **свију сталежа**, који хоће да се баве **продавањем законом допуштених државних и премијских срећака** са плаћањем на рате, биће ангажирани **под врло добрим условима**; уз мало труда може се на

МЕСЕЧНУ ЗАСЛУГУ ОД Ф. 100 ДО 200

рачунати.

Понуде с назначењем досадашњег занимања треба управити на адресу: Rudolf Mosse, Wien, sub „E. 1001.“ — Дописује се само на немачком језику.

Месечно се може лако заслужити 100 и 200 фор.

НАПЛАЋЕНА ЗАСЛУГА! 3—6

КО ГОД ПАТИ ОД ЗУБОБОЉЕ

дајем му

500 ДУКАТА

ако и после употребе Коте-ове водице за зубе, (Kothe's Zahnwasser) и опет осети бола у зубима или непријатан задах уста.

А ко жели чисте, лепе и здраве зубе имати, нека употребљује Коте-ов прашак за зубе, као и четке за зубе најбољег производа, 1 ком. стаје 30—50 нов. Прашак за зубе 1 кут. 30 нов. а водица за зубе 1 флаша 35 новч.

Све ово може се добити у Новом Саду у трговини Браће М. Поповића.

С поштовањем

Jok. Georg Kothe,
Hof-Lieferent.

1—3

ДОБРИХ И ЈЕФТИНИХ

зимских хаљина, елегантних и топлих ф. 16.—, зимских палетота, трајних, солидних ф. 15.—, зимских чакшира од помодне чоје ф. 5.— лоден-сакова, врло практичних ф. 5 и 10., менчикова сев. пола, трајних, све од фине вуне — није то вештачка вуна — лепо израђених, модерног фазона, искључиво у I. бечком стовариштy одела **М. НАЈМАНА**, у Н. Саду, гл. улица у Недељковићевој кући. Писмене наруџбине испуниће се пошт. наплатом (Nachnahme); оно што се не допадне, без приговора променуће се.

4—10

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.